

UMCS
INSTYTUT NAUK
O POLITYCE I ADMINISTRACJI

UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
Instytut Nauk o Polityce i Administracji

Dr hab. Małgorzata Podolak, prof. UMCS | Katedra
Systemów Politycznych i Praw Człowieka

Dr hab. prof. UMCS Małgorzata Podolak
Katedra Systemów Politycznych i Praw Człowieka
Instytut Nauk o Polityce i Administracji
Wydział Politologii i Dziennikarstwa UMCS

Lublin 30 sierpnia 2022 r.

Recenzja

**rozprawy doktorskiej mgr Marcina Kulasa pt. *Polityka publiczna
Rzeczypospolitej Polskiej w obszarze bezpieczeństwa w latach 2004-21019,*
Zielona Góra 2022, ss. 431.**

**Dysertacja napisana pod kierunkiem naukowym prof. UG dr hab.
Danuty Pleckiej**

Problem badawczy

Problem badawczy, którego podjął się Autor zasługuje na zdecydowanie pozytywną ocenę. Problematyka bezpieczeństwa państwa jest obecnie tematem często podejmowanym przez naukowców z różnych dziedzin i dyscyplin. Od pewnego czasu jest to oddzielna dyscyplina naukowa w obszarze nauk społecznych. Jest to również popularny kierunek studiów.

Przełom XX i XXI wieku to okres bardzo intensywnych badań nad bezpieczeństwem, zarówno w aspekcie teoretycznym, jak i praktycznym, spowodowany zagrożeniami, jakie pojawiły się w związku z otwarciem granic, swobodą przemieszczania się ludności, globalizacją, postępem cywilizacyjnym. Bezpieczeństwo

stanowi potrzebę każdego człowieka, a jedną z funkcji państwa jest jej zaspokojenie zarówno w aspekcie wewnętrznym, jak i zewnętrznym.

To co należy zdecydowanie podkreślić, dysertacja jest pracą politologiczną poprzez przedmiot badań, oryginalność skonstruowania problemu badawczego, ale także poprzez zastosowane metody badawcze.

Struktura i treść rozprawy

Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów, została sporządzona prawidłowo, jest rozbudowana i ujęta w sposób chronologiczno-przedmiotowy, co umożliwiło Autorowi właściwe opracowanie poruszanych w rozprawie zagadnień. Jest to koncepcja prawidłowa, biorąc pod uwagę temat pracy. Pracę uzupełniają wstęp, zakończenie i bibliografia.

We wstępie możemy zapoznać się ze strukturą pracy, celami, hipotezami, metodami badawczymi, źródłami. Autor bardzo syntetycznie przedstawił poszczególne elementy, może nawet zbyt syntetycznie, gdyż wstęp liczy zaledwie siedem stron. Przedstawione zostały wykorzystane źródła, jednak Autor nie dokonał ich pełnej oceny i krytyki.

Rozdział pierwszy pt. *Zjawisko bezpieczeństwa publicznego i jego znaczenie dla współczesnego państwa*. Jest to rozdział teoretyczny, wprowadzający tematykę doktoratu. Autor dokonuje w nim przeglądu definicji pojęć: bezpieczeństwo, bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo wewnętrzne, zewnętrzne, bezpieczeństwo narodowe, polityka, koncepcja państwa, funkcje państwa, polityka bezpieczeństwa, modele państwa. Przywołane są różne stanowiska/koncepcje badaczy zarówno współczesnych, jak i historycznych. Rozdział z pewnością potrzebny, ale należałoby się zastanowić czy akurat taka analiza jest właściwa?

Rozdział drugi pt., *Polityka bezpieczeństwa publicznego w działaniach rządu w latach 2004-2005*. Rozdział ten Autor rozpoczyna od analizy pojęć lewica-prawica oraz

przedstawieniu działań rządu Leszka Millera (czyli de facto przed 2004 rokiem) i Marka Belki w zakresie bezpieczeństwa państwa. Autor przeprowadził rozważania dotyczące realizacji obietnic programowych, które zostały zaprezentowane w trakcie kampanii wyborczej oraz w czasie sprawowania rządów.

Rozdział trzeci pt. *Polityka bezpieczeństwa publicznego w działaniach rządów Kazimierza Marcinkiewicza i Jarosława Kaczyńskiego (2005-2007)*. W 2005 roku w wyniku wyborów parlamentarnych ukonstytuowała się koalicja Prawa i Sprawiedliwości, Ligii Polskich Rodzin oraz Samoobrony. W tym rozdziale Autor omawia dokumenty programowe w/w partii oraz działalność rządów Kazimierza Marcinkiewicza oraz Jarosława Kaczyńskiego w zakresie bezpieczeństwa państwa.

Rozdział czwarty pt. *Rządy Donalda Tuska i Ewy Kopacz w latach 2007-2015 wobec polityki publicznej państwa* oraz rozdział piąty pt. *Działalność rządów Prawa i Sprawiedliwości względem polityki bezpieczeństwa państwa w latach 2015-2019* są analogicznym przedstawieniem deklaracji programowych partii, które w tych okresach sprawowały władzę oraz działalności poszczególnych rządów czyli Donalda Tuska, Ewy Kopacz, Beaty Szydło i Mateusza Morawieckiego.

Podsumowanie części merytorycznej zostało zawarte w zakończeniu dysertacji. W tej części Doktorant odniósł się do postawionych we wstępie celów, hipotez badawczych i pytań. W zakończeniu Autor przedstawia interesujące wnioski.

Celem rozprawy jest *usystematyzowanie wiedzy w zakresie działań podejmowanych przez partie polityczne i polityków w celu zapewnienia odpowiednio wysokiego bezpieczeństwa publicznego w latach 2004-2019 (s. 5), oraz analiza myśli politycznej i sposobu realizacji założeń programowych ugrupowań politycznych sprawujących władzę w latach 2004-2019 pod kątem problematyki bezpieczeństwa zewnętrznego, wewnętrznego i społecznego (s. 6)*.

Sformułowane zostały cztery pytania badawcze:

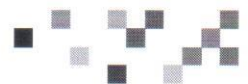
1. Czy partie polityczne w swoich deklaracjach programowych zajmują się problematyką zapewnienia bezpieczeństwa zewnętrznego, wewnętrznego i społecznego?
2. Czy partie polityczne sprawujące władzę, podejmując działania w celu realizacji założeń zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa, postępują zgodnie z wartościami stanowiącymi podstawę funkcjonowania ugrupowania politycznego?
3. Czy partie polityczne po objęciu władzy i utworzeniu rządu realizują koncepcję zapewnienia bezpieczeństwa, zawartą w myśli politycznej?
4. Który z uproszczonych modeli państwa-pasywnego czy aktywnego -był realizowany przez poszczególne ugrupowania polityczne sprawujące władzę?

Autor sformułował jedną hipotezę główną:

Polityka bezpieczeństwa państwa jest jednym z najistotniejszych problemów władzy, w konsekwencji czego każdy kolejny rząd podejmuje działania sprzyjające realizacji założeń bezpieczeństwa państwa.

oraz pięć hipotez cząstkowych:

1. Sojusz Lewicy Demokratycznej, reprezentujący wartości lewicowe, szczególną uwagę poświęca problematyce i realizacji postulatów w obszarze zapewnienia bezpieczeństwa społecznego.
2. Prawo i Sprawiedliwość jest ugrupowaniem politycznym, które największy nacisk kładzie na opracowanie i wdrożenie postulatów w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego.
3. Platforma Obywatelska, będąc ugrupowaniem politycznym nawiązującym w swoich założeniach do nurtu liberalnego, przyjmuje koncepcję państwa pasywnego w zakresie bezpieczeństwa państwa.

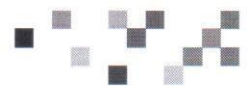
4. Zapewnienie bezpieczeństwa zewnętrznego państwa stanowiło istotny element polityki rządów w latach 2004-2019.
5. SLD, PiS i PO, zawierając koalicje rządowe, narzucały realizację swoich założeń programowych w obszarze prowadzenia polityki bezpieczeństwa pozostałym partiom politycznym.

Zarówno hipotezy, jak i pytania badawcze są sformułowane dojrzałe, interesująco i świadczą o dociekliwości badawczej Doktoranta.

Pod **względem formalnym** pracę ocenić należy jako w miarę staranną i poprawną. Zdarzają się niestety literówki, absolutnie niedopuszczalnym jest błąd na stronie tytułowej w nazwisku Promotorki (Praca doktorska napisana pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Danuty Plecki – powinno być Pleckiej, pomijam kwestię tytułu naukowego), s. 125 błąd w nazwisku prof. Mariusza Kolczyńskiego (brak pozycji z przypisu w bibliografii), czy błędny opis bibliograficzny s. 252 - D. Litwin Lewandowska – powinno być *Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska, sectio M – Balcaniensis et Carpathiensis*, a nie tylko *Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska*.

Język dysertacji jest charakterystyczny dla opracowań politologicznych, aczkolwiek często Autor pisze „zapis” zamiast „przepis”, czy stosuje sformułowania publicystyczne, np. s. 28 *Od zarania dziejów człowiek stara się przezwyciężyć chaos otaczającego świata*; s. 145 *Zdiagnozował (K. Marcinkiewicz), że państwo polskie było zepsute* – rozumiem, że jest to cytat, jednak w doktoracie brak jest odwołania do dokumentu; s. 192 (...) *kontrowersyjne zapisy (...)*.

Generalnie należy podkreślić prawidłowości warsztatowe pracy, w tym różnorodny charakter przypisów. Obok przypisów źródłowych pojawiają się przypisy wyjaśniające oraz rozwijające tezy prezentowane w tekście. Autor na ogół konsekwentnie wykorzystywał przyjętą terminologię i ustalenia merytoryczne. W oparciu o bogatą bazę

źródłową Autor niezwykle rzetelnie dokumentuje w przypisach wykorzystywane dane, oceny, cytaty.

Język pracy jest zrozumiały i komunikatywny, a błędy pojawiające się w tekście są typowe dla tego typu dzieł, choć powinny być nauką staranności dla Autora na przyszłość.

Założenia metodologiczne

Wyróżnikiem badań naukowych jest odwoływanie się do zasady jedności wiedzy i metody, niezależnie od specyfiki jej stosowania w obszarze nauk społecznych. Należy podkreślić, że opiniowana rozprawa doktorska została przygotowana na dobrym poziomie metodologicznym. Analiza została przeprowadzona na gruncie metod badawczych właściwych naukom o polityce.

Z uwagi na specyfikę przedmiotu badań zasadne było zastosowanie podejścia systemowego, jednakże zastosowano także inne metody tj. metoda opisowa, porównawcza, analiza prawno-instytucjonalne, decyzyjna. Niestety można odnieść wrażenie, że Autor myli metody z technikami badawczymi, gdyż w jednym akapicie na s. 5 pisze o metodach, a w następnym akapicie o technikach.

Baza źródłowa jest bardzo obszerna i wszechstronna. Jest to niewątpliwie najmocniejsza strona recenzowanej dysertacji. Świadczy to o właściwie przeprowadzonej kwerendzie. Baza źródłowa obejmuje około 45 stron bibliografii, stanowią ją: akty prawne, stenogramy, materiały partyjne i teksty źródłowe, artykuły i monografie naukowe, publicystyka polityczna, raporty z badań opinii publicznej, źródła internetowe oraz inne. Baza źródłowa rozprawy jest imponująca, świadczy o umiejętnościach Doktoranta w zakresie doboru materiału źródłowego i literatury, a także o znakomitej znajomości analizowanych problemów.

Uwagi polemiczne i porządkujące:

1. Wstęp w porównaniu z treścią pracy jest bardzo skromny, obejmuje tylko siedem stron. Wymieniając naukowców zajmujących się badaniem partii politycznych zabrakło Prof. Wojciecha Sokoła – czołowego naukowca UMCS zajmującego się blisko czterdzieści lat badaniem systemów wyborczych i partii politycznych, chociaż Jego publikacje są cytowane w doktoracie. Bardzo krótko przedstawiono strukturę pracy, o metodach i technikach wspomniano w recenzji wcześniej.

2. Rozdział pierwszy dotyczy wyjaśniania pojęć związanych z tematem pracy. Autor szczegółowo przedstawia pojęcie „bezpieczeństwo publiczne”, jednak tytuł pracy to „Polityka publiczna...”. Należałoby zaprezentować definicje związane z tym pojęciem, chociażby opracowania Prof. Andrzeja Zybaly, *Polityki publiczne, Doświadczenia w tworzeniu i wykonywaniu programów publicznych w Polsce i w innych krajach. Jak działa państwo, gdy zamierza/chce/musi rozwiązać zbiorowe problemy swoich obywateli?*, Krajowa Szkoła Administracji Publicznej, Warszawa 2012; *Państwo i społeczeństwo w działaniu. Polityki publiczne wobec potrzeb modernizacji państwa i społeczeństwa*, Difin, Warszawa 2013; *Polski umysł na rozdrożu. Wokół kultury umysłowej w Polsce. W poszukiwaniu źródeł niepowodzeń części naszych działań publicznych*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2016, czy też innych Autorów, np. J. Hausner, *Polityka a polityka publiczna*, (w:) *Zarządzanie publiczne*, red. J. Hausner, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2007; *Polityka publiczna-doświadczenia i wyzwania*, red. J. Luszmiwicz, K. Obłąkowska-Kubiak, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2017; *Polityka publiczna we współczesnym państwie*, red. J. Osiński, Oficyna Wydawnicza SHG, Warszawa 2014; J. Woźnicki, *Nowa dyscyplina – „nauki o polityce publicznej” usytuowana w dziedzinie nauk społecznych*, Nauka Nr 1/2012; P. Suwaj, M. Wenclik, *Etapy polityki publicznej, „cykl” polityki publicznej*, (w:) *Nauka administracji*, red. B. Kudrycka, B. Peters, P. Suwaj, Wolters Kluwer, Warszawa

2009; J. Warner, K. Wegrich., *Theories of the Policy Cycle*, (w:) *Handbook of Public Policy Analysis. Theory, Politics and Methods*, eds. F. Fischer, G. Miller, M. Sidney, CRC Press Taylor & Francis Group, London 2007, s. 43 i nast.; A. Zybala , *Polityka publiczna wobec teorii i jej praktyki w Polsce*, „Wrocławskie Studia Politologiczne” 2015, nr 18, czy chociażby piszące tą recenzję *Pojęcie polityka, polityka publiczna*, współautor M. Żmigrodzki, *Księga Jubileuszowa. Polityka publiczna i jej wymiary*. Jubileusz 70-lecia prof. dr hab. Joachima Osińskiego. Redakcja naukowa Izabela Zawislińska, Bogusław Pytlik. Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2020. Wydanie I. , s. 207-220.

Na s. 23 Autor pisze: *Podjmując kwestę kształtowania się istoty i zakresu pojęciowego terminu „bezpieczeństwo publiczne” w polskiej literaturze naukowej, należy wskazać, że już w okresie II Rzeczypospolitej interesowali się nią tacy badacze (...)*, może od tego należało rozpocząć powyższy rozdział, czyli geneza i istota/pojęcie bezpieczeństwa publicznego.

Nie do końca rozumiem przytaczanie definicji czym jest państwo i jego funkcje (s. 35-37) czy pojęcie polityka i funkcje polityki (s. 37-39).

3. Biorą pod uwagę cezurę czasową określoną w tytule pracy 2004-2019 – w rozdziale drugim widzimy pewną niekonsekwencję, gdyż Autor we wstępie i podrozdziale pierwszym zatytułowanym *Zmiana realiów bezpieczeństwa publicznego Rzeczypospolitej Polskiej po przystąpieniu do Unii Europejskiej*, prezentuje de facto sytuację do 2004 roku. Może wystarczyłoby po prostu zmienić tytuł podrozdziału, gdyż jest on z pewnością potrzebny.

4. W rozdziale drugim dwukrotnie pisze Doktorant o wartościach partii lewicowych s. 64 i 80, może należałoby zawrzeć te treści w rozważaniach dotyczących genezy podziału lewica-prawica s. 46?

5. Czytając doktorat można odnieść wrażenie, że jest on mocno „przegadany”. Nie do końca rozumiem, co mają wspólnego z tematem akapity, np. s. 82 – rozwiązanie problemu z upartyjnieniem stanowisk, s. 90 – reforma administracji rządowej i samorządowej, s. 128 - rozwój nauki, s. 155 – powołanie R. Giertych na stanowisko Ministra Edukacji; s. 265 – (...) *Strategiczne znaczenie edukacji w rozwoju państwa i obywateli*; s. 270 – znowu o edukacji; s. 272 – *uczestnictwo obywateli w życiu publicznym i budowa kapitału społecznego*, s. 296 – polityka edukacyjna rządu (ponownie), s. 299 – problematyka szkolnictwa wyższego, s. 333- *Bezspornym sukcesem (...) była organizacja w 2012 roku (...) Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej?*

Może lepiej byłoby skupić się na jednym aspekcie związanym z bezpieczeństwem np. społecznym, o tym Doktorat pisze najwięcej i są to niezwykle interesujące analizy.

6. Pisząc o bezpieczeństwie należałoby także zdefiniować i przedstawić problematykę zagrożeń. Doktorant krótko omawia ten problem na stronie 234, jednak w mojej ocenie powinien być chociaż jeden podrozdział poświęcony tym zagadnieniom.

7. Można momentami odnieść wrażenie, że Doktorant zamiennie stosuje pojęcia – temat pracy to *Polityka publiczna Rzeczypospolitej Polskiej w obszarze bezpieczeństwa (...)*, a w tytułach rozdziałów i treści doktoratu mamy pojęcia: bezpieczeństwo publiczne, polityka bezpieczeństwa publicznego, polityka bezpieczeństwa państwa.

Reasumując, należy podkreślić, że zawarte w recenzji uwagi polemiczne i krytyczne nie zmieniają ogólnej pozytywnej oceny rozprawy doktorskiej mgr. Marcina Kulasa.

Praca została napisana na dobrym poziomie merytorycznym i metodologicznym. Pan Magister Marcin Kulas wykazał się znajomością podjętej tematyki zarówno w warstwie opisu, jak i analizy.

Jest to opracowanie wartościowe merytorycznie, ma charakter nowatorski, wnosi istotny wkład w badania nad problematyką bezpieczeństwa państwa polskiego w zakresie działań podejmowanych przez rządzące partie polityczne w latach 2004-2019.

Mając na uwadze powyższe rozważania, stwierdzam, iż rozprawa mgr Marcina Kulasa spełnia wymagania określone art. 187, ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Dz. U. 2018 poz. 1668 i w związku z powyższym wnioskuję o dopuszczenie mgr Marcina Kulasa do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Małgorzata Podolak

